

Pohled na plzeň, grafika, 1966

František Koliha (1909-1985)

pedagog, malíř, kreslíř, grafik, hudebník

„Vidím Vás dosud, chodil jste mezi námi, my kreslili či malovali, zastavoval jste se a hleděl přes naše ramena, někdy jste na některé z nich položil ruku s jakýmsi mlčenlivým uznáním a jindy proto, abyste žáka přerušil. Bral jste pak jeho tužku nebo štětec a ukázal mu, jak je věst, jak tvořit čáru a klást barvu. To je ovšem úkolem každého profesora kreslení, tak jako úkolem profesora v jiných oborech je klást základy a věst žáka prvními jejich poznatky. Ale tady se cesty kantorů dělí, tady se dělí povolání od poslání a tady se rodí dva základní proudy vlivu, kterým tyto své žáky zasahují. Mluvím o povolání a poslání. Chtěl jste víc. Ted' to vím, ted' rozumím té Vaší krásné snaze nežádat od nás jenom povinný počet výkresů, ale dát nám pro život výtvarný cit.“ Takto vzpomíná Miroslav Horníček na svého učitele Františka Koliha.

VKolihově osobnosti se prolínalo povolání pedagoga a výtvarníka. Nelze říci, čím byl víc a které z nich měl raději, oběma se však věnoval naplno. Narodil se 16. listopadu 1909 v Plzni jako prvorozený syn zřízence státní dráhy. Jeho otec Josef pocházel z jihočeských Jetenovic, matka Marie, rozená Adamová, z nedaleké Lipnice u Blovic. Kolihoři měli ještě dceru Emilii a syna Vladimíra.

Koliha studoval II. státní reálku v Plzni. Přátelil se s tehdy ještě neznámým Jiřím Trnkou, se kterým se setkal opět na Akademii výtvarných umění v Praze. Koliha ji studoval v letech 1927-1932, byl žákem Josefa Loukoty a Jakuba Obrovského. Už tehdy se projevoval jeho výtvarný talent, v roce 1930 získal čestné uznání školy, o rok později obdržel první cenu na školní výroční výstavě a cestovní stipendium AVU do Paříže. Ve Francii studoval tři roky převážně moderní umění, nechal se inspirovat Manetem,

Renoirem, Cézannem, Derainem, zpočátku byl výrazně ovlivněn kubismem. Po návratu z Francie dokončil studium na Akademii, současně navštěvoval ještě České vysoké učení technické v Praze a Karlovu univerzitu. S manželkou Helenou, rozenou Glosovou, se oženil v roce 1937. Měli spolu dvě děti, syn Jaromír se narodil v roce 1939 a dcera Jana o devět let později. Bydleli v Křížkově ulici č. 5 v Plzni na Roudné.

Koliha začínal jako figuralista, ztvárňoval zátiší, krajinu a portréty. Později se věnoval hlavně krajinomalbě, zobrazoval plzeňskou periferii i venkov. Od roku 1931 byl členem Sdružení západočeských výtvarných umělců (SZVU) a časem mu byla přidělena péče o archiv spolku. Účastnil se pravidelně členských výstav v Plzni, Praze, Českých Budějovicích, Karlových Varech, Mariánských Lázních a Bratislavě. V roce 1947 měl samostatnou výstavu ve spolkové místnosti SZVU U Branky, k vidění bylo

František Koliha - učitel

Kvarteto

35 Kolihových děl. V 50. letech bylo SZVU nedobrovolně včleněno do Svazu československých výtvarných umělců.

Koliha se stal členem tvůrčí skupiny KON-TAKT, která vznikla v roce 1962 v Plzni a hlásila se k modernímu umění. Členy byli výtvarníci působící v západních Čechách. Tvořili ji věkem, uměleckým stylem, výtvarným tématem i názorem nesourodí umělci. Spojovalo je společné přátelství, myšlení a pojetí umění jako celku. Členy byli například Jan Wenig, Václav Vodák, Jiří Patera, Karel Frauknecht a Klement Štícha. Vystavovali v Plzni, Aši a Františkových Lázních.

Z výtvarných technik používal Koliha olejomalbu a kombinované techniky, voskovou temperu, kresbu sépií, křídou, tuší a rudkou. Mezi jeho práce patří například Sedící děvče, Před zrcadlem, Chlapec s houslemi, Harlekýn, Artisté, Zima na vsi, Portrét sl. H. G., Zelená Hora, Lidé v krytu, Repatrianti, Plzeň od Všech svatých, Jaro a budování. Z užité

Ostrovec, drobná malba

Prodaná nevěsta, pamětní list

grafiky zhotovoval například vizitky, pozvánky, plakáty nebo diplomy. Vytvořil plakáty pro VI. dělnickou živnostenskou a hospodářskou výstavu v Plzni (1938), Plzeňské kulturní léto (1946), Český červený kříž k vám volá (1947), Plzeňské vzorkové a výstavní trhy (1947), dále pamětní list k jubilejnímu 500. představení Prodané nevěsty (1948) nebo plakát pro Fučíkovu Plzeň (1954). Jeho sgrafita jsou v Plzni, Klatovech, Dobřanech, Rokycanech a v Hrádku u Rokycan. Zabýval se také knižní grafikou, ilustroval Pohádky brdských hor od Karla Vokáče, které vyšly v reedici v roce 1956. Výtvarně upravil knihy básní: Hovoří Plzeň od Josefa Vrby a Věčný lov z edice Stín od Josefa Bouzka. Přispíval také do časopisu Hvězda, Sluníčko a Pražský ilustrovaný zpravodaj.

Jako pedagog začínal v dubnu 1934 na reálném gymnáziu v Mělníce, kde vyučoval deskriptivní geometrii a výtvarnou výchovu. Již v září se však vrátil zpět do Plzně, zde působil jako profesor kreslení, matematiky a deskriptivní geometrie na II. státní česko-

Návrh sportovní haly v Plzni

Sgraffita s hudebním motivem

Sgraffita pro školu

slovenská reálce na náměstí Odborářů (dnes Mikulášské). Mezi studenty byl oblíbený, učil je chápat moderní umělecké přístupy a nové směry v umění. V roce 1953 byl z úřední moci přezhazen na 3. jedenáctiletou střední školu v Doubravce. Vzhledem k tomu, že zde neučil výtvarnou výchovu, rozvázal po dvou letech pracovní poměr. Spolupracoval se Státním projektovým ústavem pro výstavbu měst a vesnic v Plzni v Kopeckého sadech jako výtvarník a na tři roky se stal jeho stálým zaměstnancem. Poté, co byla na jedenáctiletých zнову zavedena deskriptivní geometrie, se vrátil ke svému oblíbenému učitelskému povolání. Učil na 2. jedenáctileté střední škole v Plzni v ulici Pionýrů (dnes Petáková).

Od roku 1960 působil jako odborný asistent výtvarné výchovy na Pedagogické škole pro vzdělání učitelů národních škol v Plzni. Ze školy se později stal Pedagogický institut v Plzni a nakonec fakulta. Učil na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty v Plzni a s kolegy z katedry pořádali výstavy. Pro Lidovou universitu Husovu v Plzni vyučoval gra-

fický kurs a spolu s Janem Wenigem přednášeli o své práci. V roce 1969 získal titul Zasloužilý učitel. O čtyři roky později odešel do důchodu. K jeho 70. narozeninám proběhla v galerii Červené srdce v Plzni souborná výstava, vystaveno bylo 40 obrazů a 20 kreseb.

Koliha hrál na violu, oblíbil si vážnou hudbu, nejvíce Leoše Janáčka. Působil ve smyčcovém kvartetu, které bylo zvané na různé besedy a schůze, aby přiblížilo laické veřejnosti vážnou hudbu. Zemřel 11. dubna 1985 v Plzni. Kolihova tvorba ovlivnila a oslovila další výtvarníky, i po jeho smrti se na výstavách objevují jeho obrazy. V roce 1999 se ve Státní vědecké knihovně v Plzni uskutečnila retrospektivní výstava Kolihových děl u příležitosti jeho nedožitých 90. narozenin. Pro Kolihovu tvorbu je typická vážnost, hloubavost a uvědomělá obraznost. Nepřejímal jen povrchně umělecké techniky, měl smysl pro vyváženost díla. Patřil k výtvarníkům, kteří formovali umělecký život v Plzni a okolí, a k učitelům, kteří pěstují u svých žáků lásku k umění.

■ *Bc. Alena Skalová, Archiv města Plzně*